

Юровська В. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: КРИТЕРІЇ ТА ВИДИ

Анотація. У статті автором запропоновано класифікаційний розподіл методів адміністративного права. Зокрема, на думку автора, методи адміністративного права за ступенем їх використання класифікуються на основні та акцесорні (додаткові). У свою чергу, за характером правового впливу основні поділяються на імперативний та диспозитивний методи, а акцесорні на – рекомендаційний та заохочувальний методи. Подальший рівень класифікації методів адміністративного права дає змогу поділити їх на «підкласи», а саме способи правового регулювання: заборони, приписи (зобов'язання), дозволи.

Ключові слова: адміністративне право, метод адміністративного права, адміністративні правовідносини, правове регулювання, класифікація.

За енциклопедичною словниково-довідниковою літературою, слово «класифікація» означає: 1) (фр., англ. *classification* походить від лат. *classis* – клас та *facio* – роблю) – система розподілення по групах відповідно до наперед визначених ознак [1]; 2) система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями [2, с. 175]. Приблизно такий самий підхід до розуміння цього слова у філософській літературі – «особливий випадок застосування логічної операції поділу обсягу поняття, що представляє собою деяку сукупність поділів (розподіл деякого класу на види, розподіл цих видів і так далі)» [3].

Будь-яка класифікація – це не тільки спроба нашої свідомості, спираючись на якісь ознаки дійсності, упорядкувати наші знання про неї, але одночасно і відображення повноти глибини нашого знання про цю дійсність. Тому кордони універсальності класифікації завжди обмежені межами нашого знання і, природно, не можуть охопити нескінченного різноманіття об'єктивної дійсності. У цьому сенсі універсальної класифікації немає. Однак це зовсім не дає підстави твердити, що вона не буде задовольняти вимогу її використання для вирішення різноманітних завдань. Можна зробити висновок, що універсальною можна вважати таку класифікацію, яка відповідає основним вимогам, виробленим теорією і практикою і висунутим до неї, а також спирається на досягнутий рівень знання про предмет, що класифікуються [4, с. 135].

Варто підкреслити, що наукою вироблені аксіоматичні положення про класифікацію та правила її здійснення. Доведено, що найбільш цінними є класифікації, засновані на пізнанні законів зв'язку між видами, переходу від одного виду до іншого в процесі розвитку. Будь-яка класифікація є результатом деякого огрубіння дійсних граней між видами, бо вони завжди умовні і порівняні. З розвитком знань відбувається уточнення і зміна класифікацій. Розподілом називається розкриття обсягу відомого поняття; воно відбувається шляхом перерахування всіх видів (тобто менших за обсягом понять), що входять до складу поняття. Звідси ясно, що розділеними можуть бути

тільки загальні поняття, що охоплюють собою різні частини; ясно також, що для поділу необхідно мати підставу або принцип (*principium divisionis*), що робить можливим правильне перерахування отриманих завдяки поділу членів його (*parles divisionis*). Все сказане має повне застосування до класифікації.

Законами логіки сформульовані правила класифікації (ділення обсягу поняття), зокрема: в одній і тій самій класифікації необхідно застосовувати одну підставу; обсяг членів класифікації має дорівнювати обсягу класу, що класифікується; члени класифікації мають взаємно виключати один одного; розподіл на підкласи має бути безперервним [5; 6, с. 247–248].

Відштовхуючись від зазначених правил, спробуємо запропонувати авторський варіант поділу методу адміністративного права на види. Однак перед цим варто навести відомі на цей момент правовій доктрині класифікації методів права загалом й адміністративного зокрема.

Так, О.Ф. Скакун залежно від характеру дії розрізняє методи правового регулювання: 1) основні – імперативний (юридичні веління надходять «згори», від владних державних органів; домінуюче місце посідають владно-імперативні приписи; відступити від передбаченої нормою моделі поведінки не видається можливим, перевага віддається обов'язкам); диспозитивний (юридичні веління надходять переважно «знизу», від самих суб'єктів правового регулювання, котрі самостійно і на власний розсуд здійснюють вибір правових засобів; в юридичних нормах «згори» лише у загальних рисах окреслюються рамки поведінки, що дає змогу суб'єктам автономно, за згодою сторін, реалізувати свої права й обов'язки; перевага віддається дозволам); 2) допоміжні – рекомендаційний (діє у випадках, прямо передбачених угодою сторін; перевага віддається рекомендаціям); заохочувальний (діє у випадках, передбачених законом; перевага віддається заохоченням) [7, с. 255].

Приблизно схожу позицію висловлюють М.В. Цвік, О.В. Петришин та Л.В. Авраменко. На думку вчених, якщо в правовому регулюванні перевага віддається встановленню обов'язків, обмежується ініціатива суб'єктів права з конкретизації положень юридичних приписів, що визначають їх поведінку, серед юридичних фактів переважають акти одностороннього волевиявлення (наприклад адміністративні накази), а правова регламентація має суцільний, всеохоплюючий характер, то правове регулювання базується на імперативному методі. Навпаки, якщо в правовому регулюванні ширше, ніж зобов'язання та заборони, застосовуються дозволи, сторони відносин, що їх регулює право, мають змогу відступати від зазначених у правових нормах варіантів поведінки та вільні самі ухвалювати рішення щодо участі в цих відносинах (зокрема, через укладення між собою різноманітних правочинів), а право визначає лише найбільш важливі аспекти їх взаємодії, то правове регулювання засновується на диспозитивному методі. Поряд з імперативним та диспозитивним методами, які є основними різновидами методів правового регулювання, в ньому, на дум-

ку вчених, можуть застосовуватися також методи рекомендацій та заохочення, що мають переважно субсидіарний (додатковий) характер [8, с. 215–216]. Аналогічний варіант класифікації методів правового регулювання пропонує й М.І. Козюбра [9, с. 100–101].

М.І. Байтін виділяє фактично ті самі різновиди методів, але при цьому не поділяє їх на групи основних та допоміжних. На думку вченого, зміст методів правового регулювання становлять в основному такі способи впливу на поведінку суб'єктів: 1) імперативний (метод владного наказу), спрямований на забезпечення запропонованого державою строго обов'язкового поведінки суб'єкта; 2) автономний, який залишає суб'єктам значний простір для вільного волевиявлення; 3) заохочувальний, що стимулює бажану для держави і суспільства поведінку; 4) рекомендаційний, що пропонує адресату самостійно визначити бажаний для держави варіант поведінки з урахуванням місцевих умов і реальних можливостей [10, с. 221–222].

С.С. Алексєєв вважає, що в теорії права необхідно виділяти два основні методи правового регулювання: централізований метод (імперативний, авторитарний) і децентралізований метод (автономний, диспозитивний). Метод централізованого регулювання застосовується до суспільних відносин в тих випадках, коли положення суб'єктів цих відносин пов'язане з субординацією, прямим підпорядкуванням. Метод децентралізованого регулювання під час регулювання суспільних відносин застосовується, якщо суб'єкти цих відносин юридично рівні і в змозі самі прийняти рішення про необхідність їх певної поведінки [11, с. 276]. Іншими словами, йдеться про добре відомі імперативний та диспозитивний методи правового регулювання, назви яких С.С. Алексєєв подає у нетрадиційному (зокрема й для своїх попередніх праць) вигляді. У свою чергу, деякі вчені пропонують виділяти цивільно-правовий (автономний, диспозитивний) та адміністративно-правовий (авторитарний, імперативний) методи [12, с. 222]. Д.М. Бахрах також виділяє два найбільш специфічних, якісно визначених методи правового регулювання – адміністративно-правовий та цивільно-правовий [13, с. 4–5].

М.І. Матузов вказує, що для права характерні такі методи як імперативний і диспозитивний, дозвіл, зобов'язування (принцип) і заборона, субординація і владного наказу, переконання і примусу, автономії і рівності сторін й ряд інших. При цьому вчений вказує, що всі методи тісно взаємопов'язані, мають свої особливості і діють у поєднанні [14, с. 354]. Дещо відмінний підхід пропонує О.М. Вітченко, який вибудовує свою класифікацію правових методів, поклавши в її основу різні критерії. Зрештою, залежно від питомої ваги групи прийомів, що становлять зміст цього методу, О.М. Вітченко розрізняє: а) метод заборон; б) метод субординації або владного наказу; в) диспозитивний метод; г) договірно-заохочувальний метод; г) метод рекомендацій [15, с. 60]. Вбачається, що у такому разі вчені-теоретики права (як і деякі попередньо згадані дослідники) порушують не тільки правила класифікації, але й припускаються помилкового отождошення методів та способів правового регулювання. Зокрема, вчені в один класифікаційний ряд ставлять імперативний, диспозитивний методи та дозвіл, зобов'язування і заборону, що є способами правового регулювання та елементами методу права.

Д.А. Керімов вважає, що до галузевих методів правового регулювання належать такі методи, як імперативний, диспозитивний, заохочувальний, установчо-закріпний, рекомен-

даційний, метод автономії і рівності сторін, аліментарний [16, с. 265].

Д.С. Петров, думку якого ми не поділяємо, залежно від виду методів правового регулювання, розрізняє: 1) загальний (загальноправовий) метод регулювання, що характеризує регулюючий вплив права загалом; 2) галузевий (загальногалузевий) метод, що розкриває специфіку регулювання окремою галуззю права відповідного роду суспільних відносин; 3) метод регулювання певного виду або комплексу відносин правовим інститутом; 4) метод регулювання, властивий окремій юридичній нормі [17, с. 105].

Підсумовуючи узагальнений огляд вищенаведених думок, як проміжний висновок зазначимо, що в теорії права загалом домінує доволі стала та традиційна концепція класифікації методів права на основні (імперативний та диспозитивний) та допоміжні (рекомендаційний та заохочувальний). Разом із тим деякі вчені пропонують виділяти загально-правовий (або, на думку В.Д. Сорокіна, єдиний метод правового регулювання) та галузеві, що дає змогу диференціювати правовий вплив на специфіку його прояву на рівні окремих суспільних відносин та їх груп. У цьому дослідженні уявлення про розподіл методів права загалом є традиційним.

У свою чергу, на рівні галузевих адміністративно-правових досліджень також наявна певна плюралістичність у поглядах на вказану проблематику, і поряд із традиційним її баченням існує низка альтернативних варіантів її розгляду. Так, В.Б. Авер'янов вказує, що в адміністративному праві використовуються способи регулювання, що властиві обом загальним методам правового регулювання – імперативному та диспозитивному. Вчений, зазначаючи про широко використовуваний адміністративним правом імперативний метод правового регулювання, який дістає відображення у певних специфічних способах регулювання суспільних відносин, що перебувають у сфері дії адміністративного права [18, с. 76], підкреслював, що поряд з цим не виключається використання окремих елементів диспозитивного методу, котрий іманентний, як відомо, галузі цивільного права [18, с. 77]. При цьому В.Б. Авер'янов дійшов висновку, що в адміністративно-правовому регулюванні, на противагу традиційному погляду, застосовується не один із двох класичних методів, а своєрідний метод особливого характеру, в якому органічно переплетені (змішані) елементи та ознаки як імперативного, так і диспозитивного методів правового регулювання [19, с. 79].

Натомість Т.О. Коломоєць, з одного боку, зауважуючи про наявність імперативного та диспозитивного методів адміністративного права, з іншого – вказує, що цій галузі права характерні такі методи правового регулювання, як:

- метод влади-підпорядкування (субординації) або метод прямого розпорядництва, коли одна сторона відносин є юридично владною, а інша – юридично підвладною (наприклад, відносини між податковою адміністрацією та платниками податків, між інспектором ДАІ та учасниками дорожнього руху);
- метод рекомендацій – рекомендації суб'єкта відносин здобувають правову силу за умови прийняття її іншим учасником;
- метод узгодження (координації) регулює відносини між учасниками, які не перебувають між собою у підпорядкуванні;
- метод рівності означає, що суб'єкти, які знаходяться на одному рівні державного механізму, здійснюють спільні дії у формі адміністративного договору [20, с. 12].

О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів та Р.В. Кісіль взагалі не пропонують класифікацію методів адміністративного

права, фокусуючи увагу на способах правового регулювання. При цьому вчені підкреслюють: «Адміністративно-правове регулювання передбачає нерівність волі сторін: волевиявлення суб'єкта домінує над волевиявленням об'єкта управління. <...> Адміністративні правовідносини – це односторонні відносини, тобто коли право на стороні суб'єкта, а обов'язок – об'єкта управління. <...> Існують і «горизонтальні» адміністративні правовідносини, для регулювання яких використовують методи узгодження, координації, договірний метод» [21, с. 15].

Приблизно такий самий погляд на це питання має й Ю.П. Битяк, який вказує, що здебільшого відносини, що становлять предмет адміністративного права, вимагають регламентації за допомогою засобів імперативного методу, оскільки виникають такі відносини, як правило, у зв'язку зі здійсненням державного управління. Однак поряд із засобами імперативного методу в адміністративному праві можуть застосовувати й засоби диспозитивного методу регулювання. Нагадаємо, що диспозитивний метод побудований на координації цілей та інтересів учасників суспільних відносин, їх рівності. Тому найчастіше засоби останнього використовують під час регламентації так званих горизонтальних адміністративно-правових відносин, що виникають між представниками влади й спрямовані на координацію їх зусиль для досягнення спільних результатів управлінської діяльності [22, с. 31–32].

С.В. Петков також наголошує, що адміністративно-правовому регулюванню властивий метод юридичного володарювання, або владних приписів, що виходять від правочинного суб'єкта управління. Додатково вчений вважає за необхідне підкреслити, що твердження про наявність третього, змішаного методу є помилковими, нелогічними і суперечать самій сутності адміністративного права. На доволі суперечливу думку С.В. Петкова, як у теорії адміністративного права, так і в практиці реалізації правових аксіом має бути чітке розмежування імперативного і диспозитивного проявів організаційно-розпорядчої діяльності [23, с. 54–55].

Автори підручника «Курс адміністративного права України» за загальною редакцією В.В. Коваленка, як і більшість вищезгаданих дослідників, не наводять класифікації методів адміністративного права, розкриваючи лише сукупність способів правового регулювання, що характерна для норм адміністративного права. Разом із тим варто зауважити, що вчені-адміністративісти виділяють адміністративно-правовий та цивільно-правовий методи правового регулювання. Так, вони зазначають, що адміністративно-правовий і цивільно-правовий методи регулювання відрізняються лише питомою вагою практичного використання того чи іншого регулятивного прийому [24].

Ю.Ю. Чуприна виділяє серед «основних методів адміністративно-правового регулювання» адміністративно-статусний, адміністративно-процесуальний та адміністративно-деліктний методи. На її думку, саме ці методи регулюють найважливіші сфери суспільних відносин та є відображеними в кожному нормативно-правовому акті України. Вчена вказує, що якщо метою прийняття нормативно-правового акта є визначення правового статусу того чи іншого суб'єкта, то основним методом правового регулювання буде адміністративно-статусний метод. Саме цей метод передбачає визначення за допомогою різноманітних правових норм правосуб'єктності певного учасника правових відносин, тобто визначення кола притаманних йому суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, а також його право- і дієздатності. Якщо метою нормативно-правового акта є регламентація процедур реалізації суб'єктивних прав

або юридичних обов'язків суб'єктів правовідносин, то для адміністративно-правового регулювання використовується метод надання адміністративно-процесуальної форми. Досить часто у нормативно-правових актах використовують метод адміністративно-деліктного регулювання, який полягає у тому, що регулювання суспільних відносин відбувається шляхом визначення моделей суспільно-шкідливої, небажаної для суспільства поведінки і встановлення заходів юридичної відповідальності за вчинення відповідних діянь [25, с. 231]. Ю.Ю. Чуприна додатково зауважує, що вказані методи адміністративно-правового регулювання є основою конструкції, яка складається з чотирьох рівнів: перший рівень – це верхівка конструкції, яку представляє єдиний (загальний) метод правового регулювання; другий рівень – диспозитивний і імперативний методи, які утворені з єдиного методу; третій рівень – міжгалузеві методи (заохочення і т.п.), і, зрештою, четвертий рівень, основа конструкції – галузеві методи (адміністративно-статусний, адміністративно-процесуальний та адміністративно-деліктний методи) [25, с. 231]. Іншими словами, вчена буде певну ієрархічну систему адміністративно-правового впливу, в якій є місце і традиційним методам (імперативному та диспозитивному), і так званим галузевим методам. При цьому Ю.Ю. Чуприна стверджує, що на прикладі адміністративного права можна простежити чітку взаємодію елементів, функціонування імперативного та диспозитивного методу на одному рівні. Разом із тим на переконання вченої, на основі імперативного та диспозитивного методу в системі методів правового регулювання реалізуються адміністративно-статусний, адміністративно-процесуальний та адміністративно-деліктний методи [25, с. 232]. Так, вчена-адміністративіст підкреслює, що якщо метою прийняття нормативно-правового акта є визначення правового статусу того чи іншого суб'єкта, то основним методом правового регулювання буде адміністративно-статусний метод, який передбачає визначення за допомогою правових норм обсяг його право- і дієздатності. У разі, якщо метою прийняття нормативно-правового акта є регламентація процедур реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів правовідносин, то для адміністративно-правового регулювання використовується метод надання адміністративно-процесуальної форми. Метод адміністративно-деліктного регулювання полягає у тому, що регулювання суспільних відносин відбувається шляхом визначення моделей суспільно-шкідливої, небажаної для суспільства поведінки і встановлення заходів юридичної відповідальності за вчинення відповідних діянь [26, с. 12].

Окрім так би мовити «основної» класифікації, вчена пропонує низку інших класифікаційних розподілів методів адміністративно-правового регулювання за різноманітними критеріями. Зокрема, залежно від галузевої належності Ю.Ю. Чуприна виділяє метод цивільного права, метод адміністративного права і метод судового права [26, с. 4]; за регуляторним характером – імперативний, диспозитивний, констатативний [26, с. 4]; за напрямками правового регулювання – методи виховного призначення, стимулюючого характеру і методи примусового впливу; за змістом – матеріальні і процесуальні; за формою вираження – адміністративно-правові та адміністративно-організаційні; за юридичними властивостями – нормативні та індивідуальні; за способом впливу – зобов'язуючі, уповноважуючі, заохочувальні, заборонні [27, с. 46–50].

Майже аналогічну думку з цього приводу висловлює й Д.М. Лук'янець, який так само дотримується тези про певну ієрархічність методів адміністративно-правового регулювання.

На думку вченого, окрім імперативного та диспозитивного методів, необхідно додавати ще один – метод констатації, сутність якого полягає не у визначенні міри можливої або належної поведінки, а у закріпленні юридично значущих ознак того чи іншого об'єкта (суб'єкта, предмета, явища), тобто таких ознак, які мають значення для юридичної кваліфікації. У свою чергу, на рівні нормативно-правового акту залежно від мети правового регулювання, вчений вважає за можливе виділити інші методи: статусний метод, метод надання процесуальної форми та метод деліктного регулювання [28].

О.А. Савостін вважає, що системно пов'язані адміністративні методи, загалом відповідаючи закономірностям і властивостям соціального управління, поділяються на адміністративно-правові і адміністративно-організаційні. Відмінність названих груп, на думку вченого, полягає в тому, що адміністративно-правові методи опосередковані в нормативних правових актах. У змісті адміністративно-правових методів також можна виділити організаційно-правові методи, які підпорядковані строго певному предмету регулювання – відносини, пов'язані з організацією діяльності у сфері державного управління. Організаційно-правові методи, у свою чергу, диференціюються на методи, що закріплюють структурно-функціональну модель об'єкта державного управління (тобто розкривають структуру і взаємодію адміністративних органів) і процесуальні, тобто регламентують процедуру реалізації прав і виконання обов'язків учасників адміністративних правовідносин [29, с. 14]. Фактично аналогічний, без будь-яких авторських уточнень, підхід до класифікації методів адміністративного права використовує й вітчизняний дослідник М.В. Толкачов [30, с. 37].

Доволі нетрадиційно систему методів адміністративного права розглядає Д.В. Осінцев. І хоча, з одного боку, вчений-адміністративіст, як і більшість його колег, зводить розуміння методів адміністративного права до сфери державного управління, він не тільки акцентує на імперативних засадах такого регулювання, але й окреслює власний варіант системи відповідних методів правового впливу. На його думку, адміністративно-правове регулювання, спрямоване на стабілізацію соціальних відносин, пов'язане зі встановленням стандартів поведінки і визначенням суб'єктно-об'єктних передумов діяльності. Такі способи впливу відрізняються від традиційних нормативного та індивідуального регулювання. Встановлюючи стандарти поведінки, державна адміністрація використовує нормативні правові акти та акти загальної дії, а визначаючи конкретні параметри поведінки користується індивідуальною регламентацією, але перед тим, як її застосувати, проводить посвідчення (державну реєстрацію) статутного стану [31, с. 33].

До числа методів державного управлінського впливу вчений відносить ті, що пов'язані з визначенням загальної політики щодо відповідної галузі управління, встановленням загальних правил поведінки (діяльності) учасників суспільних відносин і їх коригування залежно від мінливих обставин. Інакше кажучи, як підкреслює Д.В. Осінцев, це методи функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування, які охоплюють способи, прийоми, дії осіб, залучених до процесів державного управління, пов'язані з підготовкою і реалізацією управлінських рішень, а також здійсненням правової та організаційної державно-управлінської діяльності. При цьому, на думку Д.В. Осінцева, також можливе використання непрямих регулюючих механізмів, коли зацікавлена особа самостійно обирає варіант поведінки, а представник державної адміністрації запевняє відповідність поведінки тих чи інших

вимог (завірення, переконання, заохочення, методи адміністративно-правової регламентації публічної активності, методи адміністративного сприяння тощо) [31, с. 33–34].

Підсумовуючи викладене, дамо собі змогу зробити деякі **умовиводи** з приводу наведених підходів до класифікації методів адміністративного права:

1) загалом переважає традиційне бачення поділу методів адміністративного права на імперативний та диспозитивний. При цьому інші підходи, як правило, засновані на розумінні адміністративного права як галузі права, що регулює відносини у сфері державного управління, внаслідок чого критерії варіативності методів адміністративного права залежать від поглядів того чи іншого дослідника на різновиди так званих «управлінських правовідносин»;

2) більшість наявних на шпальтах адміністративно-правової літератури підходів до розуміння методів адміністративного права не містить їх класифікаційного розподілу. Як правило, аналіз відповідного питання обмежується констатацією факту про наявність того чи іншого методу (-ів) правового регулювання;

3) превалює розгляд вказаної проблематики під кутом зору складових елементів методів адміністративного права, а саме їх способів, без детального розгляду методів загалом;

4) для окремих джерел характерним є отождошення методів та способів правового регулювання, внаслідок чого поряд із методами адміністративно-правового регулювання в одному класифікаційному ряду розташовуються їх способи, що призводить до порушення не тільки діалектичного взаємозв'язку (ціле і частина) між елементами системи «методи адміністративного права», але й окремих правил класифікації;

5) для деяких навчальних посібників характерним є необгрунтований акцент на доміантному становищі (порівняно з диспозитивним) імперативного методу адміністративного права та свідоме применшення ролі і значення диспозитивного методу та його способів, що як науковий підхід варто визнати рудиментом радянської адміністративно-правової доктрини, який не відповідає сучасному розвитку вітчизняного адміністративного права.

На підставі вищевикладеного, спираючись на наведені думки вчених-адміністративістів та теоретиків права, керуючись окресленими правилами класифікації, запропонуємо власний класифікаційний розподіл відповідних методів, що загалом заснований на традиційній уяві про методи адміністративного права та правового регулювання загалом. На нашу думку, методи адміністративного права за ступенем їх використання класифікуються на основні та акцесорні (додаткові). У свою чергу, за характером правового впливу, основні поділяються на імперативний та диспозитивний методи, а акцесорні – на рекомендаційний та заохочувальний методи. Подальший рівень класифікації методів адміністративного права дає змогу поділити їх, так би мовити, на «підкласи», а саме способи правового регулювання: заборони, приписи (зобов'язання), дозволи.

Вказані методи адміністративного права взаємодіють між собою, мають спільні зв'язки горизонтального та вертикального характеру та утворюють самостійну систему.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голова ред. В.Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
2. Словник української мови : В 11 томах. – Т. IV. – К. : Видавництво «Наукова думка», 1973. – 840 с.

3. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1981. – 445 с.
4. Савостин А.С. Методы административно-правового регулирования общественных отношений : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.14 / А.С. Савостин. – Москва, 2005. – 416 с.
5. «Класифікація» / Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
6. Кондаков Н.И. Логический словарь / Н.И. Кондаков. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Наука, 1975. – 720 с.
7. Скакун О.Ф. Теория держави і права : Підручник. 2-е вид. / Пер. з рос. / О.Ф. Скакун. – Київ: Правова єдність, 2010. – 525 с.
8. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / [М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.]; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О.В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
9. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.
10. Байтин М.И. Сущность права (Современное нормативное правовое понимание на грани двух веков) / М.И. Байтин. – Саратов: СГАП, 2001. – 416 с.
11. Алексеев С.С. Восхождение к праву. Поиски и решения : монография / С.С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2002. – 601 с.
12. Лазарев В.В. Теория государства и права: учебник для академического бакалавриата / В.В. Лазарев, С.В. Липень. – 5-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 521 с.
13. Бахрах Д.Н. БЗО Административное право: Учебник для вузов / Д.Н. Бахрах. – М.: Издательство ВЕК, 1999 – 368 с.
14. Теория государства и права. Курс лекций / Под ред. Матузова Н.И., Малько А.В. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2001. – 776 с.
15. Витченко А.М. Метод правового регулирования социалистических общественных отношений / А.М. Витченко. – Саратов, изд-во Саратовского университета, 1974. – 160 с.
16. Керимов Д.А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права) [Монография] / Д.А. Керимов. – 2-е издание. – М.: Аванта+, 2001. – 560 с.
17. Петров Д.Е. Отрасль права : дис ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Д.Е. Петров. – Саратов, 2001. – 177 с.
18. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник: у 2-х т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Вид-во «Юрид. думка», 2004. – Т. 1. Загальна частина. – 2004. – 584 с.
19. Авер'янов В.Б. Вибрані наукові праці / Упорядники: Андрійко О.Ф. (керівник колективу), Нагребельний В.П., Кисіль Л.Є., Педько Ю.С., Дерезь В.А., Пухтецька А.А., Кірмач А.В., Люлька Л.В. За заг. ред.: Ю.С. Шемшученка, О.Ф. Андрійко. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – 448 с.
20. Коломоець Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т.О. Коломоець. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.
21. Адміністративне право [Навч. пос.] / [О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль]. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 536 с.
22. Адміністративне право України: Підручник / За ред. Ю.П. Битяка. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Харків: «Право», – 2013. – 656 с.
23. Петков С.В. Теорія адміністративного права [навч. посіб.] / С.В. Петков. – К.: КНТ, 2014. – 304 с.
24. Курс адміністративного права України : підручник / [В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сушенко та ін.]. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 872 с.
25. Чуприна Ю.Ю. Щодо сучасної системи методів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин / Ю.Ю. Чуприна // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». – 2016. – Випуск 22. – С. 230–233.
26. Чуприна Ю.Ю. Адміністративно-правові методи правового регулювання: сутність та зміст : автореф. дис.... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / Ю.Ю. Чуприна. – Харків, 2016. – 18 с.
27. Чуприна Ю.Ю. Адміністративно-правові методи правового регулювання: сутність та зміст : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Ю.Ю. Чуприна. – Харків, 2016. – 216 с.
28. Лук'янець Д.М. Про співвідношення методу адміністративного права та методів адміністративно-правового регулювання / Д.М. Лук'янець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : library.univer.kharkov.ua/.../index.php?url=/.
29. Савостин А.С. Методы административно-правового регулирования общественных отношений : автореф. ... канд. юридических наук : спец. 12.00.04 «Административное право; финансовое право; информационное право» / А.С. Савостин. – Москва, 2005. – 39 с.
30. Толкачов М.В. Сучасні методи адміністративно-правового регулювання / М.В. Толкачов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. – 2016. – № 6. – Т. 3. – С. 36–39.
31. Осинцев Д.В. Методы административно-правового воздействия / Д.В. Осинцев. – Санкт-Петербург : Издательство «Юридический центр Пресс», 2005. – 278 с.

Юрoвская В. В. Классификация методов административного права: критерии и виды

Аннотация. В статье автором предложено классификационное деление методов административного права. В частности, по мнению автора, методы административного права по степени их использования классифицируются на основные и акцессорные (дополнительные). В свою очередь, по характеру правового воздействия основные делятся на императивный и диспозитивный методы, а акцессорные – на рекомендательный и поощрительный методы. Следующий уровень классификации методов административного права позволяет разделить их на «подклассы», а именно способы правового регулирования: запреты, предписания (обязательства), разрешения.

Ключевые слова: административное право, метод административного права, административные правоотношения, правовое регулирование, классификация.

Yurovska V. Classification of methods of administrative law: criteria and types

Summary. In the article the author proposes classification of administrative law methods. In particular, in the author's opinion, the methods of administrative law are classified according to the degree of their use into basic and accessory (additional) methods. In turn, by the nature of the legal impact, the main divide into imperative and dispositive methods, and accessory to – recommendatory and incentive methods. The next level of classification of methods of administrative law makes it possible to divide them into «subclasses», namely the methods of legal regulation: prohibitions, prescriptions (obligations), permits.

Key words: administrative law, method of administrative law, administrative legal relations, legal regulation, classification.